

ת"פ 14802/04/17 - מדינת ישראל נגד אלום רמות בע"מ, מיכאל הרפז

בית דין אזורי לעבודה בחיפה

ת"פ 14802-04-17

14 יולי 2019

בפני: כב' השופט אסף הראל

מדינת ישראל

המאשימה:

-

1. אלום רמות בע"מ
2. מיכאל הרפז

הנאשמים:

החלטה

בקשת הנאשמים מיום 17.4.19 לביטול כתב אישום ולחילופין שלא להשיב לאשמה. לאחר עיון בבקשה, בתשובת המאשימה ובתגובת הנאשמים, אני קובע כך:

אין מקום לבטל את כתב האישום

1. אני דוחה את טענת הנאשמים כי יש לבטל את כתב האישום לאור הוראת סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב - 1982 (להלן - **החסד"פ**). הנאשמים העלו שתי טענות עיקריות בענין זה. האחת, בדבר אכיפה בררנית. השניה, כי כתב האישום הוגש מתוך מטרה להתנקם בנאשם 2 על כך שנקלע לויכוח עם משרד העבודה בנוגע לדרישת הנאשם 2 להכיר בו כמנהל עבודה, ויכוח שהוביל את הנאשם 2 לפתוח בהליכים שונים בערכאות משפטיות וכן להגיש תלונה למבקש המדינה. טענות אלו, בניסבות המקרה כאן, לא יכולות להביא לביטול כתב האישום.

2. קביעותי להלן הן על בסיס הראיות שהוצגו בפני, במסגרת פרשת התביעה. מטבע הדברים, לא נשמעו בשלב זה ראיות ההגנה.

הטענה בדבר אכיפה בררנית

עמוד 1

3. באשר לטענה בדבר אכיפה בררנית, הרי זו לא מקובלת עלי. אכיפה חלקית אינה בהכרח אכיפה בררנית. פעמים רבות לא ניתן לבצע אכיפה מלאה, שכן משאבי המדינה המוקצים לכך - מוגבלים. לכן סביר הוא שרשויות האכיפה יקבעו לעצמן מדיניות וסדרי עדיפות בנוגע לאכיפה. אם מדיניות זו עומדת בכללי המשפט המנהלי (סבירות, למטרה כשרה, משיקולים ענייניים) - הרי אכיפה על פיה היא לגיטימית ולא מהווה אכיפה בררנית (בג"ץ 6396/96 זקין נ' ראש-עיריית באר-שבע, פ"ד נג(3) 289, 304-305 (1999)). אכיפה בררנית עניינה בחינה האם נפל פגם בהחלטת הרשות, ולכן היא תתקיים גם כאשר הרשות הפלתה בצורה לא מכוונת, ובלבד שמדובר באפליה משמעותית. לכן, אכיפה בררנית אינה מוגבלת רק למקרים בהם פעלה הרשות מתוך מניע פסול. גם התנהגות תמת לב של הרשות עשויה להוביל לתחושת חוסר צדק. חרף זאת, הטענה שתקבל רק במקרים חריגים. גם אם הטענה מתקבלת, היא לא חייבת להוביל לביטול האישום, אלא יכולה למצוא ביטוי בשלב גזירת העונש (ע"פ 7621/14 גוטסדינר נ' מדינת ישראל, פס' 48, 55 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז (1.3.2017)). רק מקרים נדירים וחריגים בהם נטענה טענה לאכיפה מפלה שאינה תוצאה של כוונת זדון יקימו לנאשם הגנה מן הצדק (רע"פ 1611/16 מדינת ישראל נ' ורדי, פס' 99-100 לחוות דעתו של המשנה לנשיאה מלצר (31.10.2018) (להלן - ענין ורדי)).

4. מקובלת עלי טענת הנאשמים כי מעדות עדי התביעה והמסמכים שהוצגו, התמונה שהצטיירה היא כי בשנת 2014, המועד בו בוצע הביקורת נושא כתב האישום, היה מחסור בכח אדם שלא אפשר אכיפה מספקת של דיני הבטיחות על ידי הרשויות האמונות על כך. בפועל, האכיפה של דיני הבטיחות היתה חלקית. כך, מפקח העבודה גיל אורן (להלן - אורן) העיד כי הוא ויתר המפקחים במחוז חיפה והצפון לא ביקרו בכל אתרי הבניה שבמחוז בשנת 2014; כי מוטלות עליהם מטלות רבות וקיים חוסר בכח אדם שאינו מאפשר לעמוד במטלות; וכי קיים חוסר במפקחים (עדותו בעמודים 25 ו- 27 לפרוטוקול). כך, החוקר יוסי מרבנט (להלן - מרבנט) העיד כי בשנת 2014 היו בכל המדינה 8-9 חוקרים, מהם שניים במחוז חיפה והצפון; וכי לאור מספרם המוגבל של המפקחים, לא ניתן היה לתת מענה לכל המקומות (עדותו בעמודים 12 ו- 15 לפרוטוקול מיום 17.3.19). כך, הדבר עולה מדו"ח של משרד העבודה שכותרתו "דו"ח סיכום הערכת השפעות הרגולציה" (מוצג נ/4) שם צויין, תוך ציטוט מתוך דו"ח מבקר המדינה, כי בשנים 2009-2014 ביקרו מפקחי מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית במשרד העבודה בפחות מ- 50% מאתרי הבניה.

5. אלא שמצב עובדתי זה - של אכיפה חלקית - לא יכול להביא לתוצאה שבה כל אכיפה של דיני הבטיחות בעבודה באתר בניה, תוגדר כאכיפה בררנית אשר מצדיקה ביטול כתב אישום. טענה שכזו אין לקבל שכן היא תביא להיעדר אכיפה מוחלט ולסיכון חיי העובדים באתרי העבודה, אשר דיני הבטיחות בעבודה מיועדים להגן של שלמות גופם. בענין זה מקובלת עלי עמדת המאשימה בתשובתה.

6. לא שוכנעתי כי מדיניות האכיפה של המאשימה מתמקדת רק במקרים קשים בהם ארעו תאונות קטלניות או תאונות חמורות, ויש לדחות את טענת הנאשמים בענין זה (סעיפים 24 ו- 27 לבקשה). השאלות שהופנו למרבנט בענין זה התמקדו רק בתאונות (ראו למשל בעמוד 12 לפרוטוקול מיום 17.3.19, שורות 24, 27-28 ו- 31), ולכן תשובתו התייחסה למקרים שמעריבים תאונות. הוא לא נשאל על מדיניות האכיפה בכלל, ואין לראות בדבריו כמשקפים את מכלול מדיניות האכיפה של המאשימה.

7. איני מקבל את טענת הנאשמים כי העבירות בהן הואשמו בכתב האישום הן עבירות קלות (סעיף 32 לבקשה). מדובר בעבירות שעניינן גידור משטחי עבודה ופירים, שהם מצבים היכולים לגרום לפגיעות גוף חמורות. בנוסף

הואשמו הנאשמים באי רישום בדיקת פיגומים, וגם בכך אין להקל ראש בשים לב לכך כי פיגום לא תקין יכול להוות מקור סכנה בפני עצמו לעומדים עליו. עבירה נוספת היא קיומם של מכשולים רבים ברצפת אתר הבניה באופן שדרכי הגישה לא היו בטוחות. מהראיות שהוצגו בפני לא עלה כי צבר ליקויים אלו, בהם מואשמים הנאשמים, אינו חמור. נכון שאורן העיד כי על ליקוי של פסולת בלבד או אי רישום בדיקת פיגומים בפנקס או אי גידור תקין של שני פירים, לא היה מוציא אורן צו בטיחות (עדותו בעמוד 31 לפרוטוקול). אולם מעדותו לא ניתן ללמוד כלל וכלל כי צבר הליקויים, בהם מואשמים הנאשמים, אינו חמור או כי לא הצדיק הוצאת צו בטיחות.

8. זאת ועוד. כאשר בוחנים את השאלה האם ממצאי הביקורת מחודש 10/14 באתר הבניה ברחוב אליהו הנביא 6 בקרית אתא (להלן - **האתר**) היו חמורים באופן שהצדיק הגשת כתב אישום, לא ניתן להתעלם מהרקע שקדם לאותה ביקורת: מדובר באתר שבוצעו בו ביקורות קודמות בהן התגלו ליקויי בטיחות; הוצא לגביו צו בטיחות שבוטל בהמשך; ונתגלו בו מספר מקרים בהם לא מונה באתר מנהל עבודה אשר אושר על ידי משרד העבודה (עדות אורן בעמוד 35 לפרוטוקול; ת/23; ת/24; נ/10). חשוב ליתן את הדעת כי המאשימה לא בחרה להגיש כתב אישום כבר במועד הראשון שבו נמצאו ליקויים באתר, ביום 10.12.13.

9. הנאשמים לא הצליחו להראות כי האכיפה שנעשתה במקרה שלהם, חורגת ממדיניות האכיפה על פיה נוהגת המאשימה. מרבנט הסביר כי במקרים מהסוג של המקרה נושא כתב האישום, בהם התגלו בעבר ליקויים בביקורות, הרי ככל שהליקויים חוזרים על עצמם אחרי מספר ביקורים, מקובל לפתוח בחקירה פלילית (עדות מרבנט בעמוד 43 לפרוטוקול מיום 13.1.19; עדותו בעמוד 17 לפרוטוקול מיום 17.3.19). גרסתו לא נסתרה ועלה בקנה אחד עם גרסת אורן (עמוד 36 לפרוטוקול). לכך יש להוסיף כי מעדותו של אורן עלתה חשיבות מינויו של מנהל עבודה באתר בניה, והדבר מצא ביטוי בכך שסוגיה זו נרשמה ראשונה בדו"חות הביקור שהוציא משרד העבודה לנאשמים (עדות אורן בעמוד 33 לפרוטוקול; ת/24; ת/23; ת/19). מכאן, שלא הוכח כי הביקורת שבוצעה באתר בחודש 10/14, או כתב האישום שהוגש בעקבות אותה ביקורת, לא עולים בקנה אחד עם מדיניות האכיפה של המאשימה.

10. הנאשמים מעלים טענה נוספת והיא כי מדו"ח שהופק על ידי משרד העבודה (נ/3) עולה כי בתקופה 1/12-1/17 הוצאו כ- 700 צוי בטיחות בתחום הבניה, מרביתם בגין ליקויים חמורים הקשורים להפעלת עגורנים ועבודה עם חשמל. נטען כי חלק מהקבלנים היו כאלה שהוצאו נגדם מספר צוי בטיחות. נטען כי מדו"ח אחר של משרד העבודה (נ/4) עולה כי בשנים 2014-2017 הוגשו 36 כתבי אישום בתחום הבטיחות בעבודה בבנין. הנאשמים טוענים כי המאשימה לא מגישה כתבי אישום במקרים חמורים בעשרות מונים מהמקרה שבו הם מואשמים. טענה זו לא מקובלת עלי. ראשית, הנסיבות של אותם מקרים אחרים לא הוכחו. כך, למשל, לא ברור אם בכל המקרים האחרים אכן לא הוגשו כתבי אישום. יש ליתן את הדעת כי עשוי לחלוף זמן בין מועד הוצאת צו הבטיחות לבין מועד הגשת כתב האישום (עדות מברנט בעמוד 14 לפרוטוקול הדיון מיום 17.3.19). שנית, גם אם טענת הנאשמים נכונה, אין היא מביאה בהכרח למסקנה כי קיימת אכיפה בררנית. זאת מאחר והמקרים האחרים אליהם מפנים הנאשמים אינם מקרים דומים למקרה שלהם. כפי שנקבע בענין ורדי (פס' 65 לחוות דעתו של המשנה לנשיאה מלצר) -

"הפליה בהעמדה לדין פלילי היא מצב עניינים בו פעולות ומחדלי רשויות האכיפה הביאו לכך כי רק חלק מהמעורבים במעשה הפלילי הועמדו לדין, וזאת על אף שזהות נסיבותיהם ומעשיהם של כל המעורבים מצדיקים הגשת כתב אישום נגד כולם."

במקרה כאן אין לומר שרק חלק מהמעורבים במעשה הפלילי נושא כתב האישום הועמדו לדין. הנאשמים לא הראו כי קיים מקרה זהה או דומה לשלהם, שבו לא הוגש כתב אישום. יצוין, כי עצם העובדה כי על פי נתוני המאשימה (מוצג נ/13), בדיקה ממוחשבת שערכה העלתה כי לא ידועים עוד מקרים שבהם נמצאו בביקורת עבירות בטיחות בעבודה שעניין היעדר גידור נאות (לרבות אי רישום בדיקת פיגומים בפנקס כללי) או אי קיום דרכי גישה בטוחות, או שתיהן ביחד, אשר לא ארעה בהם תאונה שגרמה לנזק גוף או רכוש, אינה מצביעה בהכרח - כטענת הנאשמים - כי כתבי אישום אינם מוגשים ככלל בגין עבירות קלות. כל שהנתון שסיפקה המאשימה מראה הוא כי אין מקרה דומה לזה שבכתב האישום. אין להסיק מכך לא קיימים מקרים אחרים, בהן הוגשו כתבי אישום על עבירות אחרות בדרגת חומרה דומה או כתבי אישום שכללו חלק מהעבירות בהם הואשמו הנאשמים יחד עם עבירות אחרות.

11. הנאשמים הציגו למרבנט צילומים של אתרי בניה - חלקם גובלים באתר וחלקם לא - בהם נראים ליקויי בטיחות של היעדר גידור מקומות מהם ניתן ליפול מגובה (עדות מרבנט בעמוד 22 לפרוטוקול מיום 27.3.19; מוצגים נ/5-8). אלא שבכך אין לבסס טענה לאכיפה בררנית. לא הוכח כי המאשימה היתה מודעת לאותם אתרים ולכך שיש בהם ליקויים כאלה.

הטענה בדבר התנכלות בנאשם 2

12. לא מצאתי ממש בטענת הנאשמים כי הגשת כתב האישום נעשתה במטרה להלך אימים על הנאשם 2 בשל הויכוח בו היה נתון עם משרד העבודה לגבי אישורו כמנהל עבודה ובשל ההליכים השונים (תביעה בבית הדין האזורי לעבודה; תלונה למבקר המדינה; עתירה לבג"צ) בהם פתחו הנאשמים בשל כך. ראשית, מי שמחליט על הגשת כתב האישום הוא התובע (עדות מרבנט בעמוד 22 לפרוטוקול מיום 17.3.19) ולא בעלי התפקידים במשרד העבודה כנגדם יצאו הנאשמים בכל הנוגע להוצאת צו הבטיחות או בכל הנוגע להחלטה שלא לאשר את הנאשם 2 כמנהל עבודה. הנאשמים לא הוכיחו כי התובע קיבל החלטה להגיש כתב אישום כאן ממניעים פוסלים. שנית, הנאשמים לא הוכיחו את טענתם - בסעיף 88 לבקשה - כי מרבנט ואורן לא התבססו על שיקולים ענייניים וכי הונחו למרר את חייו של הנאשם 2. מעדותם של אורן ומרבנט עלה כי הצעדים בהם נקט הנאשם 2 כי שיוכר על ידי משרד העבודה כמנהל עבודה, לא היוו שיקול בפעולות האכיפה שבוצעו באתר (עדות אורן בעמוד 36 לפרוטוקול; עדות מרבנט בעמוד 17 לפרוטוקול מיום 17.3.19).

13. עצם העובדה כי הנאשמים נקטו בהליכים שונים שעניינם צו הבטיחות ודרישת הנאשם 2 לאשרו כמנהל עבודה - לא יכולים לשמש לנאשמים מגן מפני הגשת כתב אישום כנגדם. יש לזכור כי לאורך התקופה הרלוונטית, מאז הביקורת הראשונה באתר ביום 10.12.13 ועד הגשת כתב האישום, לא היה באתר מנהל עבודה שאושר על ידי משרד העבודה, וזאת פרט למקרה אחד שבו מונה על ידי הנאשמת מנהל עבודה שאינו הנאשם 2, וזאת לתקופה מוגבלת (עדות אורן בעמוד 35 לפרוטוקול; ת/4; ת/12). בנוסף, מדובר באתר שעוד לפני הביקורת מחודש 10/14 נמצאו בו ליקויי בטיחות, דבר שעלה עוד לפני שהנאשמים הגישו הליך כלשהו כנגד משרד העבודה. כלומר, ההחלטה להגיש כתב אישום אינה יכולה להיות מוסברת, ברמת השכנוע הנדרשת, במניע של התנכלות לנאשמים. הנסיבות בהן חתם מרבנט על המסמך (נ/14) שבו הציע להגיש תביעה משפטית כנגד הנאשמים, אינה מצביעה על התנכלות לנאשמים. מרבנט לא הסתיר כי הוא זה שחתם על הטופס גם בשם החוקר הראשי, והסביר זאת, למיטב זכרונו, בכך שבמועד זה החליף את החוקר הראשי או כי חתם במקום מי שכיהן בתפקיד, ובאישורו. יש לזכור כי לא מרבנט הוא שקיבל את ההחלטה להגיש כתב אישום, אלא התובע (עדות מרבנט בעמוד 23 לפרוטוקול מיום 17.3.19).

14. שיהוי בהגשת כתב אישום יכול בנסיכות מסוימות לבסס, בעצמו, טענה להגנה מן הצדק. זאת, כאשר הימשכות הליכי החקירה וההעמדה לדין הביאו לפגיעה ממשית ביכולתם של הנאשמים להתגונן, או כאשר פרק הזמן שחלף עומד בסתירה עמוקה לחובת הצדק וההגינות המתחייבת מניהול הליך פלילי תקין (ענין ורדי, פס' 109-108). לא מצאתי כי במקרה כאן קיים שיהוי היכול לבסס הגנה מן הצדק. ראשית, הנאשמים לא הראו כיצד השיהוי הנטען פגע ביכולתם להתגונן. טענתם נטענה בעלמא. שנית, אף כי חלפו כשנתיים וחצי ממועד הביקורת באתר בחודש 10/14 ועד מועד הגשת כתב האישום, אין לומר כי מדובר בפרק זמן המעורר סתירה עמוקה לחובת הצדק וההגינות. לא הוכחה פגיעה ממשית ומוחשית בנאשם 2: יש להטעים כי הביקורת והגשת כתב האישום לא הם שמנעו מהנאשם 2 לכהן כמנהל עבודה. הדבר היה בשל החלטת משרד העבודה שלא להכיר בנאשם 2 כמנהל עבודה בתקופה אז, החלטה שהשתנתה בתוקף מ- 23.11.18 (מוצג ת/22).

15. גם אם היה רצוי שפרק הזמן שחלף ממועד הביקורת בחודש 10/14 לבין מועד הגשת כתב האישום יהיה קצר יותר, אין בפרק הזמן שחלף בפועל להגיע לדרגה כזו המקימה טענת הגנה מן הצדק.

יש לדחות את הטענה בדבר זוטי דברים

16. לא מקובלת עלי טענת הנאשמים כי העבירות בהן הם מואשמים הן עבירות מינוריות וכי חלה הגנת זוטי דברים. קבעתי כבר למעלה כי כתב האישום מבטא עבירות שיש בהן לסכן את שלומם של העובדים באתר, כל זאת מבלי לגרוע מחזקת החפות של הנאשמים. מדובר בעבירות המשקפות פגיעה שהיא יותר מפגיעה מינימלית באינטרס חברתי, ולכן מצדיקות הטלת אחריות פלילית. לא מצאתי כי קיימות נסיבות אישיות, כגון התנכלות לנאשם 2 או חלופה הזמן, שיש בהן להביא למסקנה כי אין להמשיך בהליך הפלילי לאור הגנת זוטי דברים. קבעתי לעיל כי טענת ההתנכלות שהעלו הנאשמים אינה חזקה וכך גם טענת השיהוי.

אין מקום לזיכוי בשל היעדר הוכחה לכאורה

17. יש לדחות את טענת הנאשמים כי יש לזכותם בשל היעדר הוכחה לכאורה של האשמה, בהתאם לסעיף 158 לחסד"פ. לצורך דחיית הבקשה דנן די בכך שהמאשימה תראה כי הביאה ראיות בסיסיות, אפילו אם הן דלות, להוכחת יסודות העברות בהן הואשמו הנאשמים בכתב האישום. די במערכת ראיות המעבירה את הנטל של הבאת הראיות מהמאשימה לנאשמים. די בכך שיש ראיות לכאורה לגבי היסודות המרכזיים של האישום ואין צורך, בשלב זה, לדקדק ולבחון האם הוכח כל פרט שולי ומשני בכתב האישום. זאת ועוד. יש לבחון את הראיות המפלילות שהביאה המאשימה מבלי לשקול שיקולי מהימנות ואין להעניק לראיות, בשלב זה, משקל ראייתי אלא יש לצאת מנקודת הנחה כי הראיות תזכנה למלוא האמון והמשקל הראייתי (ע"פ 732/76 **מדינת ישראל נ' כחלון**, פ"ד לב(1) 170 (1977); ת"פ (מחוזי ים) 482/04 **מדינת ישראל נ' גולן** (4.6.08)). לאחר שנתתי דעתי לראיות שהציגה המאשימה בפרשת התביעה נחה דעתי כי המאשימה עמדה בנטל לצרכי הבקשה דנן.

18. בכל הנוגע לאישומים שעניינם אי גידור משטח עבודה ממנו ניתן ליפול; אי התקנת אזנים סביב פיר מעלית;

ופסולת בניה ברצפת האתר - הציגה המאשימה תצלומים שצילם מרבנט ביום הביקורת (מוצג ת/2; עדות מרבנט בעמודים 41-42 לפרוטוקול מיום 13.1.19). לכך יש להוסיף כי כחלק מהביקורת באתר בחודש 10/14, ערך אורן דו"ח סיכום ביקור פיקוח ומרבנט ערך דו"ח פעולה (מוצגים ת/3 ו- ת/20) אשר מבססים את הטענות העובדתיות בכתב האישום. מרבנט העיד גם על הנסיבות בהן התגלה לו, בעת הביקורת, כי לא נרשמו בפנקס הכללי רישומי בדיקות הפיגומים (עדות מרבנט בעמוד 42 לפרוטוקול מיום 13.1.19). לכך יש לצרף את העובדה כי במועד הביקורת לא אישר משרד העבודה לנאשם 2 לשמש מנהל עבודה באתר. די בכל אלה כדי להביא למסקנה כי המאשימה עמדה בנטל בכל הנוגע להוכחה לכאורה של האישומים. לא מצאתי כי בכך שהביקורת בוצעה ללא הנאשם 2 יש כדי להביא למסקנה כי האשמה לא הוכחה ולו לכאורה. לא מצאתי ממש בטענות הנאשמים כי בקיאותו של אורן בענף הבניה לקויה. גם אם נכונה הטענה, יש לזכור כי אורן לא ביצע את הביקורת לבדו, אלא נכח בה גם מרבנט, ולגביו אין טענה של הנאשמים בדבר אי הבנה בתחום. בנוסף, השאלה האם הפיגומים היו בשלבי פירוק או לא, טענה שבשלב זה לא הוכחה, אינה יכולה לשנות מהמסקנה כי המאשימה עמדה בנטל לענין סעיף 158 לחסד"פ.

סיכום

19. לא שוכנעתי כי נפלו פגמים בהליך שנקט כנגד הנאשמים. ממילא לא שוכנעתי כי מדובר בפגמים שיש בהם משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות. לאור זאת, הבקשה נדחית. משהבקשה נדחית, יש לעבור כעת לשלב פרשת ההגנה.

20. הנאשמים יודיעו לבית הדין כמה עדים הם מתכוונים להעיד בפרשת ההגנה ואז תינתן החלטה על מועד דיון ההוכחות. ככל שהנאשמים מבקשים לזמן עדים באמצעות בית הדין, יגישו בקשה בענין זה עד יום 5.8.19 תוך פירוט שמות העדים, כתובותיהם ועל מה אמורים העדים להעיד. במקרה כזה תינתן אז החלטה על הפקדת ערבון על ידי הנאשמים לפי תקנה 11 לתקנות סדר הדין הפלילי, התשל"ד - 1974.

ניתנה היום, י"א תמוז תשע"ט, (14 יולי 2019), בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.